

Antoni J. Mikulski

Pokłosie rocznicy Asnykowskiej

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 37, 281-292

1947

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IV. B I B L I O G R A F I A

POKŁOSIE ROCZNICY ASNYKOWSKIEJ

Setna rocznica urodzin Asnyka (ur. 11. IX. 1838) zbliżyła poetę na nowo do społeczeństwa polskiego.

Mówię o nowym zbliżeniu, bo — nikt nie zaprzeczy, że ledwo w czterdzieści lat po śmierci (2. VIII. 1897) poeta stawał się dla społeczeństwa polskiego powoli mitem. Tolerowano kilka czy kilkanaście jego pięknych liryk na różnych stopniach nauczania szkolnego, ale w programie zreformowanej szkoły średniej poświęcono mu ledwie mały ułamek godzin.

Asnyk, cieszący się swego czasu opinią największego poety swej epoki, zaczął zapadać w zapomnienie. Schylek jego twórczości oraz działalności społecznej zagłuszyły nowe, buńczuczne hasła Młodej Polski. Do pewnego stopnia parnasista, czuły słowa i mistrz formy zakuwający w pozornie lekkie liryki głębię myśli filozoficznej — nie zdobył popularności za życia. Tym trudniej było spopularyzować go po śmierci.

Bo popularnością nie można przecie nazwać cytowania kilku „postępowych maksym“, wyłowionych z jego utworów. Poza uczonymi rozbiorami i charakterystyką jego twórczości przez koryfeuszów naszej krytyki literackiej, nie dbano przez dziesiątki lat o to, by poznać bliżej bardzo ciekawe koleje jego życia, by popularną broszurą uprzystępnąć jego utwory i ich zrozumienie, by przypatrzyć się bliżej jego pracy dramatopisarskiej czy krytyczno-literackiej.

Przyspieszonym tempem pulsujące życie w odrodzonej ojczyźnie przyswoiło sobie wprawdzie jako nieprzemijającej wartości dewizę poety, zawartą w znanym hasle: „Z żywymi naprzód iść — po życie sięgać nowe“ — ale nie zrobiono nic, by z zapomnienia wydobyć tego, który to hasło rzucił.

Z dziwnym uczuciem czyta się wydobyty z teki pośmiertnej wiersz Asnyka, poświęcony Bolesławowi Prusowi (1896). Poeta jakby przewidywał, co go czeka po śmierci!

Rozgłos i sława przemija tak marnie...
Opada fala uwielbieniem wrząca,
I tych, co w górę wyniosła na siebie,
Po krótkiej chwili znowu na dół strąca,
I grzebie żywcem w zapomnienia grobie.

Powoli nawet dźwięk imienia głuchnie!
Zgłuszą go nowi tłumy ulubieńce,
I w bezimiennym rozsypią się próchnie
Oznaki hołdów i laurowe wieńce.

Po tak pesymistycznym spojrzeniu na marność tzw. sławy — poeta rzuca jednak parę krzepkich zdań, tętniących wiarą w niezniszczalność tego, co poeta zostawia społeczeństwu.

Choć pracownika noc otoczy głucha,
Wyrosną kwiaty na cmentarnej grzędzie,
I nieśmiertelna częśćka jego ducha
W sercu pokoleń późniejszych żyć będzie.

Zdaje się, że tą dewizą poety kierował się powołany do życia w Warszawie Komitet uczczenia Adama Asnyka, któremu patronował poeta Leopold Staff oraz niestrudzona w szerzeniu kultu dla Asnyka wiceprezeska Komitetu — Julia Wieleżyńska, gdy zabierał się do pracy.

Komitet wziął sobie za zadanie spopularyzowanie osobistości poety i jego twórczości. Rozległe swe zamierzenia musiał, co prawda, wobec napotykanych dużych trudności znacznie ścieśnić, nie cofnął się jednak i w miarę możliwości prowadził wytyczoną sobie pracę.

Pracy tej należy zawdzięczać przede wszystkim to, że setna rocznica urodzin poety nie przeszła bez echa, że w okresach, zbliżonych do daty rocznicowej było w prasie codziennej i periodycznej na tematy asnykowskie dość gwarno, że ukazał się szereg publikacji, związanych z osobą poety, że przystąpiono do pierwszego pełnego wydania pism Asnyka, który nareszcie w wolnej Polsce będzie udostępniony jak najszerszym warstwom we wszystkich przejawach swej twórczości bez obcięć wrogiej cenzury.

Umiejętna praca Komitetu, o którym w Polsce niewiele zapewne osób wie, pośrednio przyczyniła się do tego, że pokłosie rocznicy asnykowskiej przedstawia się dość poważnie.

Spróbujmy je zrejestrować.

Pierwszą imprezą, związaną z rocznicą, było urządzenie przez Komitet

Wystawy pamiątek po Asnyku

Otwarto ją 30. V. 1938 w lokalu Biblioteki Publicznej w Warszawie, początkowo na jeden miesiąc. Gdy jednak zainteresowanie wystawą rosło z dnia na dzień, przedłużono ją po październik 1938.

Na wystawie zgromadzono około półtrzeciej setki eksponatów, zebranych od blisko czterdziestu ofiarodawców.

Portrety i popiersia poety i osób mu bliskich (Stan. Krzemiński), pędzla i dłuta znakomitych artystów (K. Pochwański, K. Laszczka, A. Wiwulski, St. Wocjan, M. Pocięcha) — fotografie poety, jego rodziców i przyjaciół (Henryk Sienkiewicz, Miecz. Pawlikowski, Tad. Romanowicz) — różne dokumenty o dużej war-

tości (akta komisji śledczej w sprawie Asnyka z lat 1861—1863) — ukaz carski o dymisji z wojska ojca poety i amnestii dla niego, odezwa Garibaldiego do młodzieży polskiej z r. 1862, dużo pamiątek po poecie i osobach mu najbliższych (album żony, z domu Zofii Kaczorowskiej, album z adresami jubileuszowymi, biurko, szkic Stan. Tomdosa przedstawiający domek poety w Krakowie, paletkę z autografem, kilimy, klepsydry żałobne), autografy, listy, ulotki, wycinki z gazet, różne, rzadkie już dziś wydania utworów poety — oto jakby małe muzeum, zgromadzone pieczołowicie i z dużym pietyzmem.

Wystawą zainteresowano głównie Warszawę, z którą poeta był związany tragicznymi wypadkami z czasów powstania styczniowego, w której go aresztowano, w której siedział w więzieniu i do której całe życie tak tęsknił.

Dość wczesne przypomnienie przez Komitet rocznicy asnykowskiej było do pewnego stopnia bodźcem do przygotowania (choć nie we wszystkich wypadkach) pewnych wydawnictw, związanych z życiem i twórczością poety.

W r. 1938 ukazały się następujące

Wydawnictwa

dotyczące Asnyka:

- 1) Asnyk Adam. — *Pisma*. T. I. Pierwsze wydanie kompletne. Zyciorys poety i wstęp Ignacego Chrzanowskiego. Wydanie i objaśnienia Henryka Schipperera. 9 ilustracyj. Warszawa 1938. Nakład „Naszej Księgarni“ S. A., s. 340.
- 2) Jętkiewiczowa Zofia. — *Adam Asnyk*. (W stulecie urodzin). Warszawa 1938. — „Nasza Księgarnia“, s. 48. (Krótka opowieść o Asnyku z dołączeniem kilkunastu utworów poety).
- 3) Kotarbińska Lucyna. — *Ze wspomnień o Asnyku*. Warszawa 1938. F. Hoesick, s. 62. (Wspomnienia osobiste).
- 4) Mikułski Antoni J. — *Adam Asnyk*. — *Szkic biograficzno-literacki*. Kraków 1938. Nakład T. S. L., s. 48 i 4 ilustr. (Popularne przedstawienie życia i twórczości poety z uwzględnieniem badań literackich do ostatnich czasów).
- 5) *Korespondencja Adama Asnyka oraz materiały do życia i twórczości poety*. — Wydał Antoni J. Mikułski. — Kraków 1938. Nakład T. S. L. (Odbicie z *Pamiętnika Literackiego* z r. 1936 i 1937) s. 225 i portret poety.

W ślad za wystawą i wydawnictwami, z których jako pierwsze ukazało się wydanie *Korespondencji Asnyka* z wyraźnym znaczeniem, że ukazuje się w setną rocznicę jego urodzin i czterdziestą rocznicę jego śmierci — przyszły

Obchody rocznicowe

Ze smutkiem wypada zaznaczyć, że rozmiar ich był właściwie bardzo skromny.

Prasa zamotowała ich zaledwie kilka. Większe obchody urządzono w rodzinnym mieście poety Kaliszu i w tak związanym z życiem Asnyka, Krakowie.

Poza tymi prasa zamotowała tylko mniejsze obchody: w Białej krakowskiej (gdzie istnieje gimnazjum im. A. Asnyka. Z Białą jest związane nazwisko poety jako prezesa T. S. L. — które fundowało tam pierwsze szkoły polskie, ludowe i średnie) w Bydgoszczy, Chodorowie, Toruniu (przedstawienie teatralne) i Warszawie, która poza wystawą zdobyła się tylko na Wieczór Asnykowski w Towarzystwie Literatów i Dziennikarzy.

Opis tych obchodów znajdujemy w następujących pismach:

- 1) *Dziennik Bydgoski*, Bydgoszcz, 28. IX. *Wieczór Asnykowski* (Autor: hk).
- 2) *Dziennik Poznański*, Poznań, 15. IX. *Setną rocznicę urodzin Asnyka uczcił Kalisz niezmiernie uroczyście.*
- 3) *Echo Kaliskie Ilustrowane*, Kalisz, 12. IX. *Kalisz w holdzie Adamowi Asnykowi.*
- 4) *Gazeta Kaliska*, Kalisz, 8. IX. *Program uroczystej Akademii ku czci Asnyka.*
- 5) *Gazeta Kaliska*, Kalisz, 9. IX. *Posiedzenie Komitetu Asnykowskiego.*
- 6) *Gazeta Kaliska*, Kalisz, 10. IX. *Kaliszanie!* — (Odezwa Komitetu Asnykowskiego).
- 7) *Gazeta Kaliska*, Kalisz, 13. IX. Dzień 11. IX. — Uroczystości asnykowskie. Wspólny obiad b. wychowanków szkół średnich kaliskich. — Hojny dar garnizonu na Dom im. Asnyka. — Inauguracja sezonu w teatrze (*Bracia Lerche*).
- 8) *Ilustr. Kuryer Codzienny*, Kraków, 27. X. *Kronika bielska* — (B. K.) *Biała ku czci Asnyka.*
- 9) *Ilustr. Kuryer Codzienny*, Kraków, 13. IX. *Hold Krakowa w stulecie urodzin Asnyka.*
- 10) *Kurier Poranny*, Warszawa, 14. IX. *Kalisz swemu poecie.* (K. B.).
- 11) *Kuryer Warszawski*, Warszawa, 26. X. *Pamięci Adama Asnyka.* (Wieczór w Tow. Literatów i Dziennikarzy).
- 12) *Nowy Dziennik*, Kraków, 12. IX. *Imponujący hold Krakowa pamięci Adama Asnyka.*
- 13) *Słowo Narodowe*, Lwów, 9. X. *Wielka uroczystość ku czci A. Asnyka w Chodorowie.*
- 14) *Słowo Pomorskie*, Toruń, 13. IX. *Inauguracja sezonu w Teatrze Ziemi Pomorskiej.* — (*Bracia Lerche* Asnyka).
- 15) *Warszawski Dziennik Narodowy*, Warszawa, 14. IX. a) *Uroczystości asnykowskie w rodzinnym mieście poety;* b) *Kraków w holdzie Asnykowi.*

Bardziej imponująco przedstawia się ilość artykułów i wzmianek rocznicowych.

Pod to miano podciągam artykuły i wzmianki treści ogólnej, charakteryzujące Asnyka jako poetę i działacza społecznego. Artykuły te przeważnie nie wnoszą nic nowego i obracają się w sferze znanych i uznanych opinii o poecie i zachowują w znacznej części charakter popularny.

Znajdujemy je zarówno w prasie zagranicznej jak i krajowej prowincjonalnej w ścisłym tego słowa znaczeniu, jak i w prasie większych ośrodków kulturalnych.

Artykuły rocznicowe

A) Zagraniczne obce

- 1) Belgijskie: *Do Standaard Bruxelles*, 26. IX. — *De Poolsche Dichter Adam Asnyk Herdacht* — (w. 22).
- 2) Czeskie i słowackie:
 - a) *Czeskie Slovo*, Praha, 11. IX. — *Polské jubileum Adam Asnyk* (autor: j. v. — wierszy 76).
 - b) *Czeskie Slovo*, Slovenske vyd., Praha, 11. IX. *Adam Asnyk* (37 w.).
 - c) *Lidové Noviny*, Brno, 11. IX. *Sto let od narozeni Adama Asnyka*. (K. K. — 35 w.).
 - d) *Narodni Politika*, Praha, 11. IX. *Sto let od narozeni Adama Asnyka* (43 w.), (z portretem).
 - e) *Narodni Politika*, Praha, 13. IX. — *Veliky basnický přítel českého národa* (128 w. — felieton Fr. Sekaniny — 4-szpaltowy).
 - f) *Vecerník Nar. Listy*, 2 wyd. — Praha, 12. IX. *Básník Adam Asnyk a jeho pomeř k'Čechům* (35 w.). (O art. J. N. Müllera w *Robotniku*).
 - g) *Narod*, Praha, 13. IX. *Polsko připomina si v tiechto dnech...* (4 w.).
 - h) *Slovenský Hlas*, Zilina, 14. IX. *Sto rokov od narodenia Adama Asnyka* (bo. — 16 w.).
 - i) *Narodni Noviny*, 9. II. 39. *Adam Asnyk* (felieton), (Władysław Bobek — 140 w.).
 - j) *Pravo Lidu*, Praha, 11. IX. *Adam Asnyk* (37 w.).
- 3) Francuskie: *L'Echo de Varsovie*, Warszawa, 14. IX. *Le centenaire d'Asnyk* (H. — w. 54), (Belles Lettres).
- 4) Holenderskie: *Nieuwe Rotterdamsche Crt. Avondbl.*, Rotterdam, 23. IX. *Adam Asnyk* (1838 — 24. IX. — 1938) (56 w.). (fałszywa data!!).
- 5) Niemieckie: *Slavische Rundschau*, Prag, nr 4, 1938 (Notatka: Mikulski A. — *Der Briefwechsel A. Asnyks sowie Materialien aus dem Leben u. Schaffen des Dichters*).

Zagraniczne polskie

- 1) *Wiarus Polski*, Lille (Francja), 20. IX. Zawilska Irena. *Adam Asnyk wielki poeta, artysta i człowiek.*
- 2) *Dziennik Berliński*, Berlin, 22. IX. I. Z. *Adam Asnyk wielki poeta, artysta i człowiek* (tekst poprzedni).
- 3) *Gazeta Olsztyńska*, Olsztyn (Niemcy) 20. i 22. IX. I. Z. *Adam Asnyk wielki poeta, artysta i człowiek* (tekst poprzedni).

C) Krajowe w prasie prowincjonalnej

- 1) *Dziennik Bydgoski*, Bydgoszcz, 11. IX. Krasieński Wiktor, *Romantyzm w sercu — trzeźwość w poezji.* (W stulecie urodzin A. Asnyka).
- 2) *Dziennik Pomorski*, Chojnice, 11. IX. *Adam Asnyk.* (W setną rocznicę poety-myśliciela).
- 3) *Śląski Kurier Poranny*, Chorzów, 11. IX. *Adam Asnyk.* (W setną rocznicę poety-myśliciela), (artykuł identyczny).
- 4) *Dziennik Kresowy*, Grodno, 25. IX. Cichocki Roman — *Adam Asnyk.* (Z okazji 100. rocznicy).
- 5) *Goniec Nadwiślański*, Grudziądz, 18. IX. *Adam Asnyk* (artykuł identyczny jak pod 2 i 3).
- 6) *Echo Kaliskie Ilustrowane*, Kalisz, 11. IX. Krokowski Józef — *Asnyk niepodległościowiec-demokrata.*
- 7) *Polonia*, Katowice, 11. IX. — Grodzicki August. — *Adam Asnyk* (W setną rocznicę urodzin poety).
- 8) *Głos Lubelski*, w dodatku *Koziołek*, Lublin, 30. X. Życzyński Henryk — *Adam Asnyk.* (W 100 rocznicę urodzin poety).
- 9) *Kurier Łódzki*, Łódź, 25. IX. — Cichocki Roman, *Adam Asnyk.* (Z okazji 100. rocznicy urodzin). (Artykuł identyczny jak pod 4).
- 10) *Zew Gór*, nr 42—43, Nowy Sącz, M. Z. Dwa artykuły: a) *Poeta obywatel*, b) *Asnyk piewca gór.*
- 11) *Głos Polski*, Tarnopol, 8. IX. Dr Machalski Franciszek, *Aktualność poezji Adama Asnyka.*
- 12) *Kurier Pomorski*, Toruń, 2. X. Hel., *Adam Asnyk* — (Poeta-powstaniec-oświatowiec).
- 13) *Obrona Ludu*, Toruń, 16. IX. *Adam Asnyk.* (W 100. rocznicę urodzin poety (art. identyczny jak pod 2, 3 i 5)).
- 14) *Hejnał*, nr XII/38, Wisła, J. Ch. i S. F. W *setną rocznicę A. Asnyka.*

D) Krajowe większych ośrodków kulturalnych

- 1) *Jedność*, Kraków, 15. IX. Skoczylas Ludwik. *Kraków zawsze wierny* (W setną rocznicę urodzin poety).

- 2) *Młoda Polska*, nr 7—8, Kraków, Styrylski W. *Adam Asnyk*. (W 100. rocznicę urodzin).
- 3) *Nowy Dziennik*, Kraków, 11. IX. Feldhorn Juliusz. *Adam Asnyk*. (W 100-lecie urodzin).
- 4) *Chwila*, Lwów, 11. IX. Spaet Arnold, *Adam Asnyk*. (W stulecie urodzin).
- 5) *Dziennik Polski*, Lwów, 18. IX. Astr., *Radio uroczyste* (O audycji asnykowskiej).
- 6) *Słowo Narodowe*, Lwów, 11. IX. Z. D. *Asnyk — poeta myśli...* (W stulecie urodzin wielkiego Kaliszczanina).
- 7) *Dziennik Poranny*, Poznań, 11. IX. Koller Jerzy, *Stulecie Asnyka*.
- 8) *Kultura*, Poznań, 9. X. Górski Konrad. *W setną rocznicę urodzin A. Asnyka*.
- 9) *Kuryer Poznański*, Poznań, 11. IX. Chrzanowski Ignacy. *Sto lat temu urodził się Asnyk*.
- 10) *Nowy Kurier*, Poznań, 11. IX. m. z., *Adam Asnyk — człowiek równy poecie, poeta równy człowiekowi*.
- 11) *Orlęta*, Poznań, 15. IX. Łuczyński Zbigniew. *Stulecie urodzin Asnyka*.
- 12 i 13) *Bluszcz*, Warszawa, 17. i 24. IX. Wieliżyńska Julia. *Adam Asnyk*. (W stulecie urodzin poety).
- 14) *Goniec Warszawski*, Warszawa, 18. IX. Frycz Wł. *Asnykowska rocznica*.
- 15) *Iskry*, Warszawa, 22. IX. Kopczevska Anna. *Rybak idei*. (O Adamie Asnyku w 100. rocznicę jego urodzin).
- 16) *Junak*, Warszawa, 20. IX. C. R., *Adam Asnyk*.
- 17) *Kobieta w Pracy*, nr VIII—IX., Warszawa, *Stulecie urodzin Adama Asnyka*.
- 18) *Kobieta w Świecie i w Domu*, Warszawa, 1. X. *Adam Asnyk* (W stulecie urodzin poety).
- 19) *Kurier Polski*, Warszawa, 12. IX. Chor(owiczowa) A. *Poeta cichej rezygnacji*. (W 100-lecie urodzin poety).
- 20) *Kurjer Poranny*, Warszawa, 11. IX. Hulewicz Jerzy. *W setną rocznicę urodzin Adama Asnyka*.
- 21) *Mały Dziennik*, Warszawa, 11. IX. R., *Adam Asnyk* (W setną rocznicę urodzin).
- 22) *Młody Nurt*, Warszawa, 1. X. Porębski Zdzisław B., *Adam Asnyk*. (W setną rocznicę urodzin).
- 23) *Naród i Państwo*, Warszawa, 25. IX. *Stulecie Adama Asnyka*.
- 24) *Nowe Życie*, Warszawa, 16. X. Libeld M. *Tragiczny poeta*. (W 100. rocznicę urodzin Adama Asnyka).
- 25) *Przekrój*, nr 2, Warszawa, *Pamięci Adama Asnyka*. (Przegląd artykułów o poecie).

- 26) *Przewodnik Gospodarski*, Warszawa, 25. IX. M., *Na drogach postępu i demokracji*. (W 100. rocznicę urodzin Adama Asnyka).
- 27) *Rzeczpospolita*, Warszawa, 11. IX. W a l. B - i c z. — „*Trzeba z żywymi naprzód iść. Po życie sięgać nowe!*“ (W 100. rocznicę urodzin poety optymizmu).
- 28) *Siew Młodej Wsi*, Warszawa, 10. X. *Adam Asnyk* (W 100. lecie urodzin).
- 29) *Świat*, Warszawa, 17. IX. *Stulecie Adama Asnyka* (10 wierszy wstępu i 9 poezyj).
- 30) *Żołnierz Polski*, Warszawa, 1. X. *Kuźmińska Iza. Pamięci Adama Asnyka*.
- 31) *Głos Narodowy*, Wilno, 24. IX. *W stulecie urodzin Asnyka* (Poeta, filozof, mistrz jasności słowa).

U w a g i. 1) Wydawnictwa podane w porządku alfabetycznym nazwisk autorów. 2) Dzienniki podające opisy uroczystości jubileuszowych, podane również w porządku alfabetycznym. 3) Przy artykułach prasy zagranicznej podano ilość wierszy danej notatki czy artykułu. 4) Artykuły rocznicowe w prasie polskiej tak prowincjonalnej jak i większych ośrodków kulturalnych uszeregowane według alfabetycznego porządku miejscowości.

Inny zupełnie od notatek tzw. rocznicowych charakter mają artykuły, które określam jako

Artykuły specjalne

Liczebnością przewyższają te artykuły inne, poprzednio już wymienione. Tematem ich są bądź przyczynki do życia i twórczości poety, bądź naświetlenie jego działalności w pewnych latach, bądź omówienie wydanej świeżo korespondencji poety i nowe próby scharakteryzowania jego twórczości.

W przeciwieństwie do artykułów poprzednich, nastrojonych przeważnie na jeden ton, tj. ton wspominkowo-roznicowy, artykuły te wnoszą pewne nowe wartości, z którymi musi się zapoznać przyszły biograf i monograf poety.

Jest to najważniejszy plon rocznicowy.

(Artykuły te ujmuję w trzy grupy zagadnień, dotyczących: a) charakterystyki poezji, prozy i dramatu Asnyka oraz jego stanowiska w literaturze; b) materiałów do biografii poety i 3) innych. Selekcja może nie będzie bezwzględnie dokładna, gdyż w poszczególnych artykułach zagadnienia te — mimo wszystko — zająbiają się ze sobą).

Artykuły charakteryzujące Asnyka jako poetę,
prozaika i dramaturga oraz jego stanowisko
w literaturze polskiej

- 1) *Ilustr. Kuryer Codzienny*, Kraków (Dodatek literacki), 9. VIII. 1937, Markiewicz Henryk, *Asnyk wczoraj i dziś*. (O stosunku społeczeństwa i krytyki literackiej do twórczości Adama Asnyka).
- 2) *Ilustr. Kuryer Codzienny*, Kraków (Dodatek literacki) 23. VIII. 1937, Dr Estreicher Tadeusz, *Asnyk wczoraj i dziś*. (Kilka przyczynków do artykułu Henryka Markiewicza).
- 3) *Ilustr. Kuryer Codzienny*, Kraków (Dodatek literacki) 12. IX. 1938, Czachowski Kazimierz, *Zaczarowana królewna czyli słowo wstępne o poezji A. Asnyka*.
- 4) *Ilustr. Kuryer Codzienny*, Kraków (Dodatek literacki) 12. IX. 1938, Dr Krobicki Kazimierz, *Urok poezji Asnyka*.
- 5) *Czas*, Warszawa, 18. IX. 38, Dr Szucki Henryk, *Walka Asnyka z Asnykiem i o Asnyka*.
- 6) *Głos Narodu*, Kraków, 11. IX. Cichoniówna Fr., *Liryka Adama Asnyka*.
- 7) *Kurier Łódzki*, Łódź, 2. X. 38, Dr Skwarczyńska Stefania, *Filozof i poeta*.
- 8) *Kurier Łódzki*, Łódź, 2. X. 38. (Dod. liter.), Jakubowski Jan Zyg., *Uśmiech poety-myśliciela*.
- 9) *Ilustr. Kuryer Codz.*, Kraków, 15. XI. 1937, Tommy (Tommanek Ludwik) *...skoro kto rzuci myśl nową...* (O Asnyku aktualnym mowa).
- 10) *Przegląd Pedagogiczny*, Warszawa, 15. XI. 38, Dr Mikulski Antoni J. — *Adam Asnyk*. (Stosunek do zagadnień oświatowych i pedagogicznych).
- 11) *Kurier Łódzki* (dod. literacki), Łódź, 2. X. 38, Mirkowicz Arkadiusz, *Asnyk w świetle swej twórczości prozaicznej*.
- 12) *Chwila*, Lwów, z 11. i 17. IX. 38, Spaet Arnold, *Asnyk jako dramaturg*.
- 13) *Chwila*, Lwów, z 24. IX. 38, Brandstaetter Roman, *Adam Asnyk o tragedii przechrztów*.
- 14) *Warszawski Dziennik Narodowy*, Warszawa, 11. IX., A. J. M. (Antoni J. Mikulski) *Dramat współczesny Asnyka „Żyd”*.

Materiały do biografii poety

- 15) *Ilustr. Kuryer Codz.* (Dod. liter.), 12. IX. 38, Wolertowa Dygasińska Zofia, *Asnyk i Dygasiński*.
- 16) *Orędownik*, Poznań, 12. IX. 38, Jasińska Stanisława, *Autograf Asnyka w Kórniku*.
- 17) *Ilustr. Kuryer Codz.* (Dod. liter.), 11. VII. 38, Dr Nadolski Bronisław, *Adam Asnyk w świetle swej korespondencji z ojcem*.

- 18) *Zwrot*, Katowice, 31. VII. 38, Hulewiczowa Maria, *Poeta pisze do ojca*.
- 19) *As*, Kraków, 11. IX. 38, *Korespondencja Adama Asnyka* (wydał A. J. Mikulski).
- 20) *Warszawski Dziennik Narodowy*, Warszawa, 11. IX. 38, pg. (Piotr Grzegorzczuk), *Listy Asnyka*.
- 21) *Ilustr. Kurier Codz.*, Kraków, 11. IX. 38, jj. (Jarosław Janowski), *Asnyk o sobie*. (Na podstawie korespondencji wydanej przez A. J. Mikulskiego).
- 22) *Czas*, Warszawa, 11. IX. 38, Leśnodorski Zygmunt, *Listy Adama Asnyka*.
- 23) *Wiadomości Literackie*, Warszawa, 2. X. 38, Kubacki Wacław, *Korespondencja Asnyka*.
- 24) *Prosto z mostu*, Warszawa, 11. IX. 38, Mikulski Antoni J., *Syn i ojciec*. (Na marginesie korespondencji Adama Asnyka).
- 25) *Myśl Narodowa*, Warszawa, 27. XI. 38, St. J. (Stanisław Józefowicz), *Asnyk w Krakowie*. (Sprawozdanie z korespondencji w wydaniu A. J. Mikulskiego).
- 26) *Polonia*, Katowice, 5. VI. 38, Książki nadesłane: *Korespondencja A. Asnyka*. — Wydał A. J. Mikulski.
- 27) *Głos Narodu*, Kraków, 10. VII. 38, Bar Adam, *Wśród księzek*. (O wydanej przez Ant. J. Mikulskiego *Korespondencji A. Asnyka*).
- 28) *Polska Zbrojna*, Warszawa, 10. IX. 38, Symfler Józef, *11-letni Asnyk pisze wiersze*.
- 29) *Express Poranny*, Kielce — Radom, 11. IX. 38, ś. s. w., *Dziecięce wiersze i krzesło* (Jedynie pamiątki po Asnyku w Kaliszu).
- 30) *Dziennik Białostocki*, Białystok, 11. IX. 38 (przedruk artykułu jak pod 29).
- 31) *Warszawski Dziennik Narodowy*, Warszawa, 5. IX. 1937, Osten W., *Asnyk w r. 1863*. (W 40. rocznicę zgonu poety).
- 32) *Wiadomości Literackie*, Warszawa, 18. IX. 38, Rath Ludwik, *Niebezpieczne usposobienie Asnyka*.
- 33) *Kurier Poranny*, Warszawa, 22. I. 39, Brzuski Kazimierz, *Adam Asnyk w powstaniu styczniowym*.
- 34) *Praktyczna Pani*, Warszawa, 10. IX. 38, Mgr Bartoszek-Zastawniakowa Helena, *Dzieje serca poety* (W 100-lecie urodzin poety).
- 35) *Ilustr. Kuryer Codzienny*, Kraków, 13. IX. 38, *Miłość w życiu Asnyka* (artykuł powtórzony za poz. 34).
- 36) *Kuryer Warszawski*, Warszawa, 13. IX. 38, Siedlecki Adam Grzymala, *jak się żenił Asnyk*.
- 37) *Wierchy*, Kraków, R. XV, 1937, Dr Mikulski Antoni J., *Adam Asnyk w Tatrach*.

- 38) *Gazeta Polska*, Warszawa, 28. VIII. 38, Wasylewski Stanisław, *Pan poeta w Zakopanem*.
- 39) *Ilustrowany Kuryer Codzienny*, Kraków, 1. IX. 38, (jk) (Jalu Kurek?), *Jak Adam Asnyk zatknął sztandar na Giewoncie*.
- 40) *Gazeta Polska*, Warszawa, 11. IX. 38, Hiż Tadeusz, *Przyjaciele Asnyka*.
- 41) *Ilustr. Kuryer Codz.* (Dod. liter.) 17. IV. 38, Wasylewski Stanisław, *Redaktor Adam Asnyk*.
- 42) *Wieczór Warszawski*, Warszawa, 11. IX. 38, Orzechowska Alina, „*Jednego serca tak mało mi trzeba...*“ (Wywiad z L. Kotarbińską o „panu Adamie“).
- 43) *Kronika Polski i Świata*, Warszawa, 18. IX. 38, Kotarbińska Lucyna, *Ze wspomnień o Adamie Asnyku*. (Częściowy przedruk własnej broszury).
- 44) *Ilustr. Kuryer Codz.*, Kraków, 4. IX. 38, Prof. Dr Bujwid Odo, *Ze wspomnień o Adamie Asnyku*.
- 45) *Świat*, Warszawa, 8. X. 38, Kotarbińska Lucyna, *Ze wspomnień o Adamie Asnyku*. (Art. prawie identyczny jak poz. 43).
- 46) *Czas*, Warszawa, 18. IX. 38, Beaupré Barbara, *Asnyk na tle Krakowa*. (Ze wspomnień osobistych).
- 47) *Myśl Narodowa*, Warszawa, 20. XI. 38, Stan(isław) Józ(efowicz), *Asnyk w anegdocie*. (Sprawozdanie z broszury Kotarbińskiej).
- 48) *Skawa*, Warszawa, XI—XII. 38, Wyleżyńska Aura, *Ze wspomnień o Adamie Asnyku* (Sprawozd. z brosz. Kotarbińskiej).
- 49) *Głos Narodu*, Kraków, 4. IX. 38, Dr Mikulski Antoni J., *Obywatelskie kłopoty i radości Adama Asnyka*.
- 50) *Kuryer Poznański*, Poznań, 25. VIII. 38, Wasilewski Zygmunt, *Adam Asnyk, Poznań, Kujawy i Tatry*.
- 51) *Kuryer Poznański*, Poznań, 11. IX. 38, Dr. Mikulski Antoni J., *Asnyk i Wielkopolska*.
- 52) *Dziennik Kujawski*, Inowrocław, 18. IX. 38, Wasilewski Zygmunt, *Adam Asnyk, Poznań, Kujawy i Tatry*.
- 53) *Wiadomości Literackie*, Warszawa, 29. V. 38, Wasylewski Stanisław, *Adam Asnyk kąpie się w morzu*.
- 54) *Prosto z mostu*, Warszawa, 8. VIII. 1937, Mikulski Antoni J., *Asnyk a Cześć*.
- 55) *Ilustr. Kuryer Codz.* (Dod. liter.), 2. X. 38, Dr Szykowski Marian, *Asnyk wśród Czechów*.
- 56) *Robotnik*, Warszawa, 12. X. 38, Müller Jan N., *Asnyk o Czechach i Słowiańszczyźnie*.
- 57) *Polskie Radio*, Warszawa, 30. IX. 38, W prelekcji *Nowości literackie* transmitowanej na wszystkie rozgłośnie omówił Stanisław Adamczewski *Korespondencję Adama Asnyka*, wydaną przez Antoiniego J. Mikulskiego.

Inne artykuły

- 58) *Kuryer Poznański*, Poznań, 23. X. 1938, Grzymała Siedlecki Adam, *Konkurs, panna i pomarańczówka* (Na podstawie *Korespondencji* wydanej przez A. J. Mikulskiego, omówienie wyników konkursu dramatycznego w Krakowie w r. 1892).

Dodatek. W *Ilustr. Kuryerze Codz.* nr 116 z dn. 28. IV. 1939 ukazała się następująca notatka o obchodzie ku czci Asnyka w Ameryce:

Akademia ku czci Asnyka w Chicago Związek polskich Kółek literacko-dramatycznych w Chicago uczcił stulecie urodzin Adama Asnyka urządzeniem akademii w sali Stefanka przy West Superior Ave. W programie uroczystości były przemówienia i produkcje artystyczne. Odczyt o życiu i działalności poety wygłosił przybyły niedawno z Polski student Uniwer. Jagiel. Władysław Kuman. Akademia zakończyła się zwyczajem Związku polskich Kółek literacko-dramatycznych odśpiewaniem *Roty Konopnickiej*.

Tak więc plon rocznicy Asnykowskiej, o ile chodzi o spularyzowanie postaci poety i posunięcie naprzód studiów nad jego życiem i twórczością jest dość obfity.

Nie ręczę, czy w moich zestawieniach nie ma luk. Starłem się zgromadzić i zarejestrować to, co zarejestrować było można, by dać obraz zainteresowania poetą w setnym roku od jego urodzenia, w przekonaniu że z powodzi numerów pism codziennych i periodyków wyłowilem to, co dla przyszłego monografa Asnyka może mieć jakąś wartość.

28. IV. 1939.

Antoni J. Mikulski